

En hjemkomst

Oskar Braathen

Det var da fælt så smått den elendige filleklokke gikk i dag! Ikke mere enn halv ti på formiddagen ennå! Det var da ei hel evighet siden han stod op i dag tidlig!

— Håkon står midt på gulvet og ser sig om i stua. Det er pent her nå! Kan ikke bli finere! Nå skal hu vel bli glad, hu mor, når hu kommer hjem til middagen og ser at han har greid alt sammen for 'a! Både reid op senga og lagt det fine søndagsteppet på, og tørka støv av kommoden og lagt reint papir i alle hyllene i pidestallen og skurt golvet og vaska op alle kjørelene! Det var ikke verst gjort det, av han!

He, he, hu trudde nok han sov hu mor, da hu gjorde sig ferdig til å gå på bryggeriet i dag tidlig! Ante nok ikke at han bare gjorde sig til og holdt øia igjen, så hu ikke skulde skjønne noe! Tenkte nok ikke det hu, at han spratt ut av senga så snart hu var nede i trappa! Hu skulde bare ha visst at den store kasserollen alt stod på komfyren med varmt vann, da fabrikkpipene tok til å ule! Og at han næsten var ferdig med hele stua da ungene gikk på skolen!

Det tok sig nå forresten svingende flott ut med slik ei stor stue! Det var andre greier det, enn det smale kammerset han bodde i før!

Det var over åtte dager siden de hadde flyttet hit nå — og enda blev han liggende og glane og fryde sig når han våknet om morran og så det store rummet! En fikk reint løst til å stupe kråke bortover golvet!

Ellers var de nå aldeles nødt til å ha ei skikkelig leilighet nå, da han skulde komma. De kunde da umulig by han inn i et kammers, han som kom fra Amerika og var vant til digre saler. Men å vilde han si når han kom inn her, tru? Vilde han like sig? Bare han ikke syntes det var for simpelt her, og reiste sin vei igjen!

Håkon ser sig kritisk om: Den senga kunde nå ha vært penere! Hu hadde stått alt for nære ommen i kammerset, så det var store blærer og avbrente flekker i malinga i den ene enden på 'a. Og kommoden var nå så reint for skrubbete! Det var lange riper i 'n etter nåler og kniv, det var visst han sjøl som hadde gjort det, den gangen han var liten! Men pidestallen kunde nå ingen ha noe å si på, med de blanke skilta som skinte som gull! Og sofaen — den nye sofaen som hu mor tok på avbetaling heri forrige uke, og som var til å slå op og ligge i som i ei seng, den hadde nå han for sin del ikke sett maken til hos noen av de andre her i gården! Men de skulde nå hatt putestoler med samme slags trekk på! Og rundt bord! Og flott hengelampe! Men det blei nok råd til både det ene og det andre nå, da har kom!

— Nei, nå var dom vel nysgjerrige, alle ungene i gården! Dom troppa vel op utpå hjørnet hele skokken i eфта, og skulde se på at han og mor hans og — ja far hans altså, kom kjørendes! Ja, ja, stakkar, dom får da få lov til det! Det er ikke hver dag det stanser biler utenfor porten her!

Det henger et fotografi i glass og ramme under speilet over kommoden. Håkon går bort og ser på det igjen, som han har gjort så mange ganger før i dag. Sånn ser 'n ut, jå! Pent hår med en flott krøll like over det ene øiet. Og sveisne barter, maken til gymnastikk lærerens på skolen. Og fin nål i slipset, og klokkekjede tvers over vesten! Det var gammalt dette billedet, hu mor hadde sagt det var fra før den tia han reiste. Så han så kanskje enda grommere ut nå, han som hadde vært over i Amerika så lenge.

— Jo da, dom kan gjerne få stå i porten og glana!

— Håkon har vasket sig og stelt sig og tatt på sig søndagsdressen. På sengeteppet har han lagt den pene kjolen til mor, og kåpa hennes og hatten og veska. Så har hu ikke det å hefte sig med! Men nå må han ut og se å finne på noe for å få tia til å gå. For neimen om ham greier å sitte stille her inne og vente på at klokka skal dra sig framover til middagen! Det er ingen å se i gården nå, dom er på skolen alle dom andre gutta, har ikke hatt noe å be sig fri for, dom! Men der borte står skjuldøra til melkejomfrua oppe. Det er vel han gamle Lars da, som sitter der og hogger ved!

Han Lars myser nysgjerrig på gutten i døråpninga. Er det dig, Håkon? piper han. — Kom inn og sett dig da vel, og stå ikke der i lyset! Nei, men så fin du er da? Skal du i begravels? Han er i blidhjørnet sitt i dag, han Lars, høres det ut til. Kyler ikke vedtrær i hue på folk, bare dom viser sig utenfor skjulet! Og Håkon skrever over vedhaugen og setter sig på nærmeste kubbe. — Far'n min kommer i dag! sier han stille. Vi skal ned på brygga og møte 'n, hu mamma og jeg. Bare vi ikke kommer for seint!

— Far'n din? Jaså, gjør 'n det, gutten min? sier Lars. — Å kommer han fra da? Håkon ser på ham, forbauset: Fra Amerika vel! — Kjenner ikke du far min du da — du som er så gammal?

Han Lars klør sig i skjeggstubben: Om jeg kjenner n? Kan da vel veta det? Jeg kjenner da alle mennesker som har bodd på denna kanten av byen, jeg! — Å er det han hetter far din da? — Anders, vel!

— Rekti, ja! Anders er det! — Anders Olsen, trur jeg det er! Eller kanskje det er Hansen? — Henriksen, sier Håkon. Han tar til å bli utålmodig over denne gamle tosken som ikke har greie på noen ting. Men han Lars lyser op: — Henriksen, ja! Det var det jeg visste! — Jo, jeg skulde da mene at jeg kjenner 'n Anders Henriksen! Han har vel snart vært borte et par år nå? — Han har vært borte i ti år! buser Håkon ut og nå reiser han sig: Du kjenner 'n jo ikke, jo, tøisa! Han reiste før jeg blei født, han! — Han går mot døra og vil komma sig ut, for neimen om han vil sitte her og kaste bort tia på denna gamle rørebotta! Men så tar han Lars til å småprate med sig sjøl: Nei å nei å nei! muller han. Tenk åssen åra går! Da stanser han Håkon likevel. Og nå legger han Lars i vei og gir sig til å dikte og kyte av han Anders Henriksen og hvad han var for en kar. Og han smører tjukt på, som vanen hans er. For han diktet alltid slik som han skjønnte at folk vilde ha det, han Lars. Det var derfor de støtt så gjerne vilde høre på 'n!

— Kjekskande kar, han Anders Henriksen, gutt! Tenk at han er far din! Ja, han kan du være kry av! Har ikke gått sprekere fyr i gatene her, den tia jeg kan minnes! Og så sterk da! Dom kunde prøve sig hvem som vilde, så jamen blei dom smågutter der! Og så vakker! Jentene var reint tullete etter'n! Og slikt hjertelag! Aldri nei i hans munn om en stakkar bad 'n om fem øre til tobakk! Her har du hele krona! sa 'n Anders Henriksen! — Og nå kommer 'n hjem, sier du? Forsyne mig skulde jeg ikke ha løst til å gå ned og møte'n jeg au, om det ikke var for denna elendige jomfrua som skal ha veden ferdig til middagen!

Og Håkon står der og hører på med øier som skinner. Når det hender at han Lars begynner å tøve og tulle sig bort, er han straks ferdig til å få ham på glid igjen. Og han Lars driver på, helt til en brei og myndig skikkelse viser sig i døra: Er du alt ferdig med veden, jeg syns det er så stilt her? sier melkejomfrua. — Jeg hadde vært ferdig for lenge sia om ikke denna fillegutten hadde kommi og hefta mig, sier Lars.

Men Håkon flyer over gårdsplassen og gjennom porten og ut på gata, han skulde ha løst til å huie og rope, så glad er han. Men at det ikke er noen her da, noen han kan snakke med! Men vent til i efta, da skulde dom få se! Og nå kan dom bare komma og kalle 'n for lausungen flere ganger!

Da Katrine kom hjem om middagen, stod kaffen og kokte, og Håkon tok til å mase på henne med det samme hun kom inn gjennom døra. Fort dig og spis nå! sa han. Tenk om båten kommer, før vi rekker ned på brygga!

Men Katrine tok det med ro. Så sig om og slo hendene sammen. Nei makan til gutt fins det nå vel ikke! Er det non sak å væra mig nå? Hun så ellers ikke videre glad ut da hun satte sig inntil bordet. Hadde visst ikke større løst på mat heller! Det gikk svært smått med spisinga. — Nå må du forte dig! gnålte Håkon. Du får spise mere når vi kommer hjem igjen!

— Å, det haster ikke slik, vi kommer nok tidsnok, sa mora.

Og de om tidsnok. De hadde dratt sig rundt bryggene næsten en time, da båten la inntil. Håkon grep mora i handa og trengte sig fram helt til de stod like ved landgangen.

— Nå må du passe godt på, mamma! sa han.

Tenk om han gikk i land uten at du så'n. Forresten så skal jeg nok hjelpe dig, jeg! Jeg trur nok jeg skal kjenne'n igjen etter fotografiet på veggen! Folk tar til å gå i land, og Håkon er så spent at han kan ikke så stille. Han glaner op i hvert eneste ansikt, og ser på mor si en gang i mellem: Er det ikke han som går der, mon, eller han? Eller han? Nei, hu mamma står der uten et smil. Er det ikke han som kommer der heller, han i den flotte ulsteren, med kofferten i handa? Nei, hu mamma bare rister på hodet.

Og den store båten tømmes litt efter litt. Biler suser avsted innover mot byen. Og menneskene som har møtt op, gir sig til å rusle bortover promenaden.

Men Håkon og mor hans blir stående der de står.

Katrine er liksom helt likeglad nå. Bryr sig ikke engang om å se på landgangen lenger. Skal vi ikke gå? sier hun opgitt, men Håkon er sta og ikke til å rugge, står der og stirrer med alle de øier han har.

Da er det en som roper ned til dem fra båten at det er ikke flere å vente på!

— Så, nå må du ikke gråte slik! sier Katrine, da hun og Håkon drar sig bortover bryggene. Du kan da ikke la folk se at du, store gutten, griner som en jentunge!

— Men han kom jo ikke, mamma! hikster Håkon og stryker armen over øia. Han pappa kom jo ikke! — Jo, gutten min! sier Katrine, det kommer næsten som et stønn. Han er kommen! Den mannen som står bortved pakkbua der, det er pappan din, Håkon! Og Håkon ser en mann i loslitt dress som står og støtter sig til en stakk, med en liten koffert i ene handa. Han står og ser sig omkring, venter visst på noen. Så får han øie på de to, og tar til lua og hilser. Så kommer han hinkende bortover til dem, og tar Katrine i neven. — Er detta gutten? spør han og bøier sig, han løfter Håkon og klemmer ham inn til sig. Men da gir Håkon sig til å sprelle og slå for å komme sig løs. Dette posne ansiktet med brennevinslukta ut fra den store, tannløse munnen, tar vettet fra ham. Slepp mig! skriker han.

Slepp mig! Slepp!

— Å, du får nå finne dig i å hilse på far din, da! sier mannen og gliser. Du er kanskje en trassigbukk, så liten du er? Å ja, gutten min, det skal vi nok snart pella av dig!

— Kom nå, så sår vi! sier Katrine, hun er skarp i målet. Og hun tar Håkon i handa og drar ham fort med sig bortover til holdeplassen.

Da bilen stanset utenfor porten, var Håkon den første som sprang ut. Og han så sig ikke til side på alle ungene som hadde samlet sig og stod og ventet og glodde. Han satte innover portrummet og op trappene og slo op døra til stua. Det var ryddig og pent her, med hvitt teppe over senga og duk på bordet. Men Håkon la ikke merke til det nå.

— De har spist til kvelds. På bordet står rester efter mat, og framfor faren står et par flasker. Selv sitter han og lar beina reke utover. Han er nokså tung i øia nå, men han prater i ett kjøp. Det er ingen som svarer. Katrine sår stille og bleik og rydder av bordet. Håkon sitter i ovnskroken og er optatt med lekser.

Men faren merker ikke hvor stille det er omkring ham. Han har så mangt å fortelle siden han så Katrine sist. Og han skakker på hodet og smiler og blunker til henne. Men det later ikke til at hun har øie for det! Nei, nei! Han kan vente litt til, han! — Hu er næsten like vakker ennå, hu Katrine! Har holdt sig godt den han har vært borte! - Pokker også, at den guttungen gir seg sig til å sitte her inne!

En gang da Katrine må smyge forbi ham, er han ikke god for å berge sig lenger, han tar etter henne med de lange armene sine, han drar henne ned på fanget til sig. Det hjelper ikke at Katrine stritter imot og puffer det røde ansiktet fra sig og prøver å vri sig ut av armene hans. Han klemmer henne bare enda hardere inn til sig: Så, så! jenta mi! sier han. Vær nå litt hyggelig mot gutten din da! Og han presser munnen mot halsåpningen i kjolelivet.

Men da er det en som reiser sig borte i kroken.

Håkon slenger boka fra sig og står med ett frampå gulvet. Han er bleik der han står, og han skjelver som han fryser: La bli mor mi! sier han. Du er så god du lar bli mor mi, din elendige haltepink! Da reiser han sig, mannen også. Og nå er han ikke tung i øia lenger. Han slipper ikke henne han holder i armene, mens han stirrer rasende på sønnen sin. Jaså, er det slik du tar imot far din? sier han.

Da er det kanskje best jeg lærer dig åssen en mann har rett til å gjøra i sitt hus! Og han tar Katrine under haka og vrir ansiktet hennes inn mot sitt og legger de våte, røde leppene sine grådig over de smale hennes.

Men Håkon flyr på dør, er alt langt nede i trappa da han sanser sig og stanser. Ned til dom andre nå? Nei! Han går smått opover igjen og setter sig på brøddunken bak døra i kjøkkenet. Stikker fingrene i øra. Vil ikke høre noe av det som foregår der inne.

Da han endelig våget sig inn, lå faren i sofaen.

Han hadde breidd over hodet, så han hadde visst sovnet. Men mora satt på sengekanten og stoppet strømpene til Håkon. Han så ikke på henne. Bare rev av sig klærne og krøp inn til veggen og la sig på den plassen han pleide å ligge. Han lukket øia og lot som han sov. Og han hørte at mora også tok til å klæ av sig. Nå gikk 'a bort til bordet og slukket lampa. Og nå kom 'a og la sig — i senga ved siden av han. Og hu tok hodet hans på armen, som hu gjorde hver kveld. Og hu klappet og strøk 'n over kinnet som ellers.

Men Håkon gjorde ikke det han pleide å gjøre om kveldene. Kysset henne ikke på kinnet og takket for dagen. Kunde ikke få til det, etter at han hadde rørt ved 'a! Lå bare og gjorde sig trassig og kald under den varsomme handa.

Men han sovnet likevel, da han hadde ligget en stund.

Han våkner ut på natta med en underlig følelse av angst. Det er så forferdelig mørkt i stua i natt! Å ja, nå huser han det! Hu mamma hengte sjalet foran vinduet i går kveld!

Han reiser sig halvt op i senga og blir sittende og lytte. Tar til å skjelve så han hakker i tennene.

Så våger han sig om en stund til å strekke armen ut mot plassen til mora. Hu er ikke der. Handa famler bare over ei kald pute.

Men i sofaen hvisker det av to mennesker som puster tungt. Og Håkon kryper i hop i en ring og pakker sig godt ned under dyna. Han gråter sårt og stille, det er ingen som hører.